

Bolívia i el dret a l'aigua

1a part

1a part. Introducció

Llegeix l'article "0" per posar-te en situació i respon les preguntes

Article 0

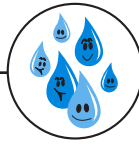
Extracte i traducció de la pàgina web

<http://www.citizen.org/cmep/Water/activist/articles.cfm?ID=9589>

Democràcia o control corporatiu de l'aigua: una lluita per la supervivència

Potser el furt més gran dels recursos comuns al qual fan front la humanitat i el planeta és avui el corporatiu assumeix el control de l'aigua del món. Els capitalistes globals discuteixen que els nostres problemes d'escassetat d'aigua se solucionin capgirant la situació i transformant l'aigua en un bé econòmic, en una matèria que controlaran les corporacions globals i serà venuda al licitador més alt dels mercats internacionals. (...)

Bolívia i el dret a l'aigua

2a part

2a part. Joc de rol

Tot seguit farem un joc de rol.

Per fer-lo, ens hem de preparar. Aquest joc de rol es basa en un cas real succeït a Cochabamba. Ara sou vosaltres qui heu de reviure la situació. Teniu una introducció i uns textos per personatges, que us ajudaran a elaborar els vostres arguments.

Instruccions del joc

- ✓ Feu grups de 3 o 4 persones. Ha d'haver-hi 7 grups en total.
- ✓ A cada grup us distribuïrem una informació del vostre personatge que us ajudarà a defensar les vostres postures.
- ✓ Cal un director del joc o moderador (professor/a, adult, etc.) que anirà marcant els temps.
- ✓ La vostra missió és defensar la vostra postura i arribar a un acord si és possible amb les altres parts implicades.
- ✓ Podeu parlar entre vosaltres abans de començar el debat general, per fer aliances, o preacords amb les altres parts.

Introducció per a tots. Situació.

Cochabamba. Regió de Bolívia.

La ciutat de Cochabamba va ser fundada a la riba del riu Rocha l'1 de gener del 1574 per Sebastián Barba de Padilla. Cochabamba és la "Ciutat Jardí" de Bolívia. El seu clima és el més estable de tot el país. Cochabamba ha crescut i s'ha modernitzat. En aquest últim període de temps s'hi han fet obres de gran magnitud, com ara la carretera de Cochabamba a Santa Cruz, la refinèria de petroli, la presa de l'Angostura, la planta d'energia elèctrica de Corani, la fàbrica de ciment, la carretera al Chapare, la via asfaltada a Oruro o la xarxa de transició d'energia Cochabamba-Santa Cruz.

Més informació sobre Cochabamba a: <http://www.gbtbolivia.com/es/cochabamba/>

La guerra de l'aigua a Cochabamba

Com a part de les polítiques privatitzadores impulsades pel Banc Mundial per a l'Amèrica Llatina, l'any 1999 el govern bolivià decideix concedir a una empresa transnacional, la Bechtel (Aguas del Tunari com es diu allà), la facultat de gestionar i de distribuir tota l'aigua de la ciutat de Cochabamba i els voltants.

Fiascos: Cochabamba, Bolívia

(...) El govern bolivià havia concedit un contracte de 40 anys a Aguas del Tunari l'any 1999, seguint uns termes molt beneficiosos per a la companyia. Les tarifes d'aigua van augmentar immediatament -del 100 a fins al 200% en alguns casos. Va ser un cop dur per als petits grangers i per a la gent. En un país on el salari mínim és de 100 dòlars per mes, moltes famílies pagaven factures d'aigua de 20 dòlars o més. Incapaços de sobreviure sota la càrrega dels nous preus de l'aigua, els ciutadans van començar una campanya per expulsar la companyia privada de l'aigua. (...)

Font: http://www.citizen.org/cmep/Water/cmep_Water/reports/bolivia/articles.cfm?ID=9208

Llista de personatges. Els ha de repartir el dinamitzador/a del joc.

El joc comença després de la preparació. El dinamitzador/a del joc presenta els diferents grups pel seu nom, controla el temps del joc, que estarà limitat a 40 minuts, a més de vetllar pel respecte a les normes.

PERSONATGES: BANC MUNDIAL. Grup A

Sou el Banc Mundial, una de les organitzacions més poderoses i de gran prestigi del món. Els governs en general fan cas de les vostres recomanacions.

Heu de defensar la vostra posició respecte a la privatització de la gestió de l'aigua a Cochabamba, com a sortida al gran deute extern del país i com a forma de desenvolupament, i recolzar el govern de Bolívia perquè efectui amb mà ferma aquesta privatització.

Només parleu amb els governs i amb les multinacionals i amb les grans empreses.

Llegiu la INFO 1.

Us donarà informació per defensar les vostres tesis i els vostres arguments.

PERSONATGE: GOVERN DE BOLÍVIA. Grup B

Sou el Govern de Bolívia, ministres d'economia, president, ministre de defensa i alts càrrecs funcionaris del Govern. El vostre país és un dels més pobres del món. Teniu veritables dificultats per pagar el deute extern. Teniu un acord amb el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional. Heu acordat anar reduint els diners que heu de pagar pels préstecs que us van fer a canvi de seguir les seves recomanacions. El vostre país és ric en recursos i en aigua. El Banc Mundial us ha recomanat que privatitzeu la gestió de l'aigua (subministrament, canalitzacions, etc.), establint un contracte amb un multinacional, i ho heu fet. Fins ara la gestió era pública, i realment hi havia moltes dificultats econòmiques. Això us portarà diners per sortir de la pobresa del país i pagar el deute.

Podeu parlar amb el Banc Mundial, amb les multinacionals i amb les grans empreses, i amb la gent sempre que s'organitzin i parli un en nom de tots. Si la gent vol parlar amb vosaltres ha de lliurar una sol·licitud a un funcionari del govern i esperar que la citin.

Llegiu la INFO 1 i l'INFO 2.

Us donarà informació per defensar les vostres tesis i els vostres arguments.

PERSONATGE: MULTINACIONAL I GRAN EMPRESA. Grup C.

Sou una multinacional i una gran empresa, propietaris i grans accionistes. La vostra empresa té una dimensió mundial, teniu seus per tot el món. Sou una empresa competitiva i amb grans contactes, en especial amb el Banc Mundial. Us heu especialitzat en AIGUA, en canalitzacions, en subministraments, en obres hidràuliques i preses, etc. El vostre objectiu és obtenir beneficis a final d'any i fer créixer més i més l'empresa. Sou gent eficaç i seriosa. Us han concedit la gestió de l'aigua de la regió de Cochabamba. El primer que veieu és que això no és viable econòmicament i heu incrementat les tarifes de l'aigua un 150%. És a dir que la factura de l'aigua ara costarà el doble i mig més. **Heu de fer un comunicat urgent quan comenci el joc a la gent sobre l'augment de tarifes.**

Podeu parlar amb el Banc Mundial i amb el govern. Amb la gent mai no hi parleu directament, només els comuniquem els canvis.

PERSONATGE: CAMPEROLS. Grup D.

Sou camperols minifundistes. Viviu en una regió rica en aigua, però teniu collites migrades, perquè teniu poc terreny. Per les collites us paguen poc i malament, de manera que teniu dificultats per tirar endavant, per comprar medicines, per comprar productes frescos... i per viure cada dia. Us han dit que a partir d'ara l'aigua la porta una companyia estrangera, i que no la porten des del municipi. Teniu por que les coses empitjorin... si us fan pagar més diners per l'aigua. Per sort tots formeu part d'una cooperativa i us reuniu sovint.

Podeu parlar amb organitzacions veïnals, amb ONG, amb intel·lectuals, amb el Govern i amb la nova companyia d'aigües.

Llegiu la INFO 2 i la INFO 3.

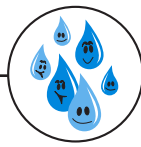
Us donarà informació per defensar les vostres tesis i els vostres arguments.

PERSONATGE: ORGANITZACIONS VEÏNALS. Grup E

Sou una organització veïnal, formada per dones i homes. Viviu fora del centre de la ciutat, en cases humils. Us ha arribat el rumor que aquella canonada d'aigua trencada que us impedeix tenir aigua corrent a casa i a la font comunal no serà reparada en els mesos vinents, ja que ara l'aigua la porta una companyia estrangera, i que no la porten des del municipi. Esteu molt preocupats, en especial les dones, ja que a la caseta de sanitat on es fan petites cures, s'ajuda les dones a donar a llum, etc., tampoc no hi arribarà l'aigua si no arreglen l'avaria.

Podeu parlar amb les organitzacions veïnals, amb ONG, amb intel·lectuals, amb el vostre consell i amb el Govern, i amb la nova companyia d'aigües.

No teniu cap mena d'informació. Viviu a l'extraradi i molts no heu tingut estudis i no sabeu on acudir a informar-vos. Heu de parlar amb altres grups i podeu intentar investigar pel vostre compte.

PERSONATGE: INTEL·LECTUALS. Grup F

Sou intel·lectuals (advocats, ambientalistes, escriptors, etc.). Us coneixeu, i molts col·laboreu i treballeu amb organitzacions que busquen la justícia social (ONG ecologistes, ONG de desenvolupament, sindicats diversos, etc.).

Coneixeu a fons què ha passat de veritat i us indigna profundament. No és just. Sabeu que no podeu quedar-vos amb els braços creuats i que cal explicar primer a la gent què passa, denunciar què està passant i parlar amb el Govern. Coneixeu bé les cooperatives i teniu contacte amb els grups veïnals. També coneixeu algun alt càrrec del Govern i teniu contacte amb altres intel·lectuals i grups de l'estranger.

Podeu parlar amb el Govern, amb la nova companyia d'aigües, amb la cooperativa de camperols i amb les associacions veïnals.

Llegiu la INFO 3, la INFO 4 i la INFO 2

PERSONATGE: OBSERVADORS INTERNACIONALS. Grup G

Sou observadors internacionals, la majoria periodistes. Podeu escoltar qualsevol conversa dels grups i actueu com a observadors del que està passant.

Vosaltres haureu d'estar atents perquè donareu la vostra versió de què és el que ha passat.

Llegiu la INFO 2 i la INFO 8.

No podeu parlar amb ningú.

Abans de començar el joc, cada equip ha d'emplenar la "targeta de joc".

TARGETA DE JOC DE ROL

QUI SOU?

Què voleu?

Quina postura defenseu?

Arguments que utilitzareu per convèncer els altres.
Prepareu bé diferents arguments raonables!

Després del joc. Feu una valoració entre tots de com ha anat.
Expliqueu els resultats del diàleg:

Bolívia i el dret a l'aigua

3a part

3a part. La veritable història succeïda a Cochabamba.

Un cop fet el joc de rol, llegeix les INFO 5, 6, 7 i 9 per saber com va acabar tot a Bolívia. Després responeu les preguntes junts.

Connecta't a Internet per saber més coses d'aquesta història de lluita del poble pel dret de l'aigua. Connecta Internet: Escolliu paraules clau per buscar-les a Internet abans. (Dret a l'aigua, Cochabamba, etc.), i fes la cerca amb l'idioma que més t'interessi (el podeu seleccionar a l'apartat "Cerca avançada" del cercador). Després passem a una cerca per Internet (podeu anar a un cercador tipus Google, Yahoo, etc.). En podeu treure imatges o informació addicional.

- Us aconsellem imprimir amb l'opció de tinta suau per a imatges, etc., per evitar una despesa innecessària.
- També podeu fer traduccions aproximades de les pàgines, amb traductors automàtics.

Responen:

3.1. Què va passar a Cochabamba l'any 2000?

3.2. Qui va privatitzar l'aigua i per què?

3.3. Què va fer la gent i els ciutadans?

Llegeix les diverses declaracions internacionals sobre l'AIGUA a:

http://www.wateryear2003.org/es/ev.php-URL_ID=4087&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

<http://www.laredvida.org/>

3.4. Es diu que l'aigua és un requisit dels drets humans. Per què es diu? Creus que és raonable dir això? Argumenta-ho.

INFO 1

Adaptació del text http://www.cedib.org/pcedib/?module=displaystory&story_id=11799&format=html

La privatització de l'aigua i el Banc Mundial. Raúl A. Wiener

El Banc Mundial ha defensat permanentment la tesi que la manera d'augmentar la disponibilitat d'aigua és tractant-la com un producte més de la terra i del subsòl, que com el coure, l'or i el petroli, ha de ser explorat i desenvolupat per capitals privats que tinguin l'al·licient del guany per animar-se a invertir.

En un spot publicitari que es passa pel cable, el Banc Mundial adopta la cara i la veu d'alguns nens i nenes, que innocentment anuncien que el somni de l'esmentada institució és un món sense pobresa. (...)

Un altre somni (...) del Banc Mundial és que tots els habitants de la Terra aconseguixin accés a l'aigua neta per millorar la seva qualitat de vida.

Actualment un habitant del Sud consumeix una mitjana de 20 litres d'aigua per dia. Un nord-americà supera els 600 litres. A la velocitat actual de consum, s'arribarà al final dels pròxims 20 anys amb més de 3 mil milions d'éssers humans sense accés a l'aigua potable. I amb una perspectiva de conflicte global pel control de les fonts de proveïment, que podria ser la guerra més esgarrifosa que mai s'hagi conegut.

Tot això es podria evitar de dues maneres: (a) reduint l'excés de consum del Nord a un nivell raonable, cosa que permetria desaccelerar la tendència d'esgotament de les reserves i compartir millor amb els pobres del Sud; (b) ampliant noves fonts d'aigua per a l'ús planificat, evitant-ne la depredació.

Què fa i què proposa el Banc Mundial, (...) Promou les privatitzacions.

El Banc Mundial ha defensat permanentment la tesi que la manera d'augmentar la disponibilitat d'aigua és tractant-la com un producte més de la terra i del subsòl, que com el coure, l'or i el petroli, ha de ser explorat i desenvolupat per capitals privats que tinguin l'al·licient del guany per animar-se a invertir.

Però, com que la condició perquè el capital inverteixi en explotacions noves és que no tingui obstacles per apropiarse també de les velles, el Banc Mundial també defensa la privatització de les empreses de servei d'aigua en operacions. Al final, per cert, aquest acaba sent el tema clau i no pas les inversions noves.

En termes de capital, els terminis no estan dictats per la velocitat en què les poblacions poden quedar-se sense beguda, sinó per la velocitat en què poden obtenir més guanys, durant el màxim temps i amb el menor cost d'inversió i risc de capital possible.

Per això parlem de la necessitat de tenir més aigua i es contesta que cal vendre les empreses d'aigua (...)

El Banc Mundial, però, té una resposta pròpia. La privatització condueix a portar a nivell real el preu de venda de l'aigua als usuaris finals.

Quin és el preu real? No pas el que costa extreure-la i distribuir-la, sinó aquell que el mercat estigui disposat i en condicions de pagar en un escenari de creixent escassetat, d'incapacitat de reemplaçar per un substitut i d'oferta monopolista. El Banc Mundial, a més, diu que a llarg termini funcionarà un mercat mundial de l'aigua, igual com el que existeix amb el petroli. (...)

En el futur, perquè una empresa o una família dels Estats Units, d'Europa o del Japó puguin continuar consumint els volums d'aigua que consumeixen avui, hauran de pagar. I molt bé. (...)

(...) Per justificar la privatització, els nostres governs argumenten:

- com que no hi ha diners a la caixa fiscal que prioritza el pagament del deute extern i la compra d'armament als països del Nord, l'opció que queda és privatitzar. Si hi ha un milió de persones sense aigua a Lima i més del doble a la resta del país, només cal demanar al capital privat que posi els diners i santa solució.

Però de sobte les xifres dels estudis del Banc Mundial irrompen sobre nosaltres i ens llancen el missatge que no hi ha manera que l'Estat, les regions i els municipis es puguin fer càrrec del problema.

Així sembla que la privatització és una benedicció de diners aliens que va voltant pel món i que és qüestió d'agafar-nos-hi fort.

No hi ha un pla de privatització global; hi ha empreses nacionals que funcionen malament i que demanen a crits ser privatitzades. (...)

Vegem algunes dades:

- hi ha processos de privatització dels serveis d'aigua potable en països desenvolupats (Anglaterra) i subdesenvolupats, des de la segona meitat dels anys 80.

- des de l'any 1994, el tema del mercat dels serveis en tot l'hemisferi americà i de l'obertura de les grans fonts d'aigua (el Canadà, l'Amazònia, la Patagònia) s'ha estat tractant en el marc de les negociacions de l'ALCA.

- l'any 1995 es va subscriure l'Acord General de Comerç de Serveis (AGCS), com a part dels compromisos impulsats per l'Organització Mundial de Comerç (OMC), que estableix un procés de liberalització, desregulació i privatització dels serveis bàsics, apuntant a la creació de mercats globals de l'aigua, de l'energia, de les telecomunicacions, de la salut i de l'educació, entre altres. (...)

INFO 2

Font: http://news8.thdo.bbc.co.uk/hi/spanish/business/barometro_economico/newsid_4521000/4521238.stm

(...)

Bolívia continua sent el país més pobre de l'Amèrica del Sud.

I no tan sols això. També es troba entre les 18 nacions més pobres del món i altament endeutades que es beneficien d'un acord de reducció del deute extern acordat pel Banc Mundial (BM) i el Fons Monetari Internacional (FMI).

En aquest petit país andí, el Producte Interior Brut (PIB) per habitant puja a només uns 2.460 dòlars anuals i el 67% de la població viu per sota del llindar de la pobresa, és a dir, no té el mínim necessari per cobrir una cistella bàsica de consum.

Entre els més pobres, hi ha els qui treballen al camp (el 79%) i els qui pertanyen a les societats indígenes. Justament aquest últim grup és el que històricament ha quedat exclòs de les estructures de poder.

Gran desigualtat

Als problemes de pobresa s'hi sumen els de desigualtat. El BM calcula que Bolívia és el país de la regió amb més problemes de distribució desigual de la riquesa.

INFO 3

Adaptació del text http://www.cedib.org/pcedib/?module=displaystory&story_id=11799&format=html

La privatització de l'aigua i el Banc Mundial. Raúl A. Wiener

Altres privatitzacions de l'aigua funcionen molt malament.

Actualment només el 5% de la prestació de servei d'aigua està sota el control de companyies privades a nivell mundial.

A més a més, en el cas d'aquestes privatitzacions, la quantitat de fracassos i de reversions és molt superior als que hi ha en qualsevol altre sector: Cochabamba, Buenos Aires, Atlanta, Manila, que van ser experiències model del Banc Mundial, van acabar en devolució de les empreses després que la població no va acceptar l'ajust de tarifes i les noves regles del servei, i han conduït al plantejament de denúncies amb exagerades pretensions d'indemnització per part de les transnacionals.

Recentment ens hem assabentat que el primer cas de lliurament d'una gestió d'aigua a una empresa privada a la província de Pacasmayo, a La Libertad, es va acabar amb la devolució de la concessió. Les inversions ofertes no es van complir. La cobertura no va créixer. El temps del servei es va reduir de quatre hores diàries a una hora, etc. Recuperada pels municipis, l'empresa ha millorat immediatament. Aquest cas està requerint una profunda investigació.

Una de les raons per les quals l'aposta de la privatització és tramposa i mentidera és que les empreses privades que inverteixen en aigua a tot el món es poden comptar amb els dits d'una mà, i són principalment d'origen europeu i en menor grau nord-americanes. Per més poderoses que siguin, la suma de tota la seva capacitat econòmica no podria cobrir sinó una fracció minúscula de les necessitats detectades pels estudis del Banc Mundial i altres organismes similars, i per afrontar les crisis de l'aigua per als pròxims 20 anys.

Llavors, com es pot donar com a solució el que no té capacitat de ser-ho?

Aquí hi cap una sola explicació, i és que el Banc Mundial està treballant objectivament per a aquestes empreses i que les xifres globals són només una manera de dramatitzar la situació per donar pas a inversors molt concrets.

Sembla que el somni del Banc Mundial quan assumeix la cara adulta és que aquestes empreses s'apoderin de tot el que puguin fer seu dins el mercat d'aigua del món i que des d'allà puguin eixamplar-se i, amb els guanys d'un lloc, obrir nous negocis en altres, o convèncer inversionistes d'altres sectors a entrar en aquest plet.

(...)

Sospitem que les tarifes seran molt més altes. Perquè qualsevol empresa que estigui malament es podria posar bé ràpidament si triplica els preus i obliga a pagar per la seva condició de monopoli. L'únic és que si ara ho fan les empreses municipals o el govern de Toledo els penguen en una plaça. Però creuen que és més difícil fer-ho si es tracta d'una transnacional.

Sospitem que en comptes d'associar-se, les idees de venda d'aigua i de conservació ambiental estaran més distants que mai. I si això passa, perquè els concessionaris argumenten que ells només tenen l'encàrrec de distribuir aigua potable, amb tota seguretat generarem danys molt greus a l'entorn natural que permet tenir l'aigua neta i sana. En perjudici de la població.

Sospitem que amb els nostres diners es faran les inversions que diuen que justifiquen la privatització.

Sospitem, és a dir, ho sabem però no prenem plena consciència de què significa, que la privatització crearà forts monopolis. Que Sedapal privatitzada serà com una segona Telefónica, amb un gran poder polític. I que les empreses provincials seran probablement les més importants de cada regió.

Sospitem que perdrem democràcia, perquè el tema del servei de l'aigua ja no serà un debat amb les autoritats, sinó una freda oficina d'informes d'una empresa privada.

Sospitem que una altra tanda de treballadors perdrà la feina perquè els operadors privats redueixin els seus costos.

Sospitem que si ens posem en aquest camí, després serà molt més difícil tornar enrere, ja que hi haurà tota mena de pressions, demandes, judicis i altres, per castigar la gosadia d'intentar desarmar la privatització.

(...)

Sospitem que quan una o més empreses estrangeres administrin les nostres fonts d'aigua potable, serà molt més fàcil vendre aquest recurs a compradors de l'exterior. Sembla fantàstic. Per a això es va preparant el món desenvolupat des de fa uns quants anys, que ja té bona part de la infraestructura d'importació. Li falten els exportadors confiables.

Massa suspicàcia de part nostra?

No ho creiem. Trenta anys de receptes neoliberals, consens de Washington, ajustos, liberalització de mercats, reformes i privatitzacions, són més que suficients perquè els nostres somnis actuals es facin realitat amb els ulls ben oberts.

El primer principi que hem de subratllar les vegades que calgui és que els nostres problemes no coincideixen amb els de les economies desenvolupades i en alguns casos són contradictoris. El tracte Sud-Nord ha de ser per canviar les regles del joc, perquè apuntin a la conservació, a la protecció, a la justícia, a l'equitat, a la democràcia, a la solidaritat. No per adaptar-nos al malbaratament, a la contaminació, a la desigualtat, a la imposició, a l'interès a curt termini que domina els més rics i per als quals treballa el Banc Mundial.

Si tenim un somni és el de canviar el que existeix. I si tenim instruments per fer-ho, aquests són els nostres recursos naturals i el treball de la nostra gent.

(...)

Informar, sempre dir la veritat a la població.

Democratitzar és fer sempre que en els assumptes importants primi l'opinió de la societat.

INFO 4

Article complet a <http://www.adital.org.br/site/noticia.asp?lang=ES&cod=18882>

Danielle Miterrand a Bolívia

Un article d'Elizabeth Peredo Beltrán. Fundació Solón. Bolívia.

Adital - La solidaritat entre els pobles i la lluita mundial pels drets de l'aigua s'han fet manifestes un cop més amb la visita a Bolívia de la senyora Danielle Miterrand junt amb una destacada delegació (...)

Danielle Miterrand, militant dels drets humans

"El despertar dels pobles contra el model neoliberal del lucre i el culte a la mercantilització és irreversible, els pobles ja s'han adonat que aquest model és incompatible amb els drets humans i amb la vida mateixa", ens diu Danielle Miterrand amb una brillantor encantadora als ulls.

Nascuda fa 81 anys, Danielle té un carisma i una energia incomparables (...) Als 17 anys va formar part del moviment de resistència al feixisme i l'ocupació nazi a França. El 1986 crea la Fundació France Libertés, Fundació Danielle Miterrand, buscant bàsicament donar suport a una cultura de pau i a la promoció integral dels drets humans.

L'activisme de Danielle s'orienta bàsicament a interpel·lar el model neoliberal i el pensament únic; per ella, el fracàs de la privatització al món s'explica perquè *"el model neoliberal està basat en una escala que es regeix per l'obtenció de rendibilitat des d'obtenir un petit profit sense producte, sense esforç, començant a especular (...)* Aquests són uns diners especulatius, que no representen cap valor real, buits de treball i motiu de generació de desigualtats i conflictes (...) Vivim la dictadura dels diners, el regnat de la mercantilització. Hem de canviar aquesta lògica destructiva, el nostre

objectiu és arribar a una societat en la qual els diners es transformin simplement en un valor de canvi, per així tenir productes de veritat i retornar a un equilibri per a la convivència social”.

La Fundació de Danielle Miterrand, France Libertés, atorga a l'aigua una atenció prioritària i dóna suport a nombroses accions locals per facilitar l'accés a l'aigua en models de gestió pública proposant que:

L'aigua ha de ser LLIURE, pertany al món i als seus habitants, i per tant no pot ser presa ni per un Estat, ni per una comunitat, ni per una empresa, ja que és un bé de tots; l'aigua no ha de ser una mercaderia; per això l'aigua ha de ser declarada com un BÉ COMÚ DE LA HUMANITAT, compartida equitativa i justament.

L'accés a l'aigua POTABLE és un dret humà bàsic; actualment l'aigua potable i de qualitat és escassa al món i per això hem d'actuar ara. Rebutgem el principi de “qui contamina paga”, ja que no resol el problema. Proposem deduir l'1% del pressupost anual de l'armament mundial durant 15 anys per finançar l'accés a l'aigua neta a tot arreu del món.

· L'aigua ha de ser GRATUÏTA, hem de defensar el principi de disponibilitat de l'aigua per a tots i no només per a aquells que la poden pagar. La nostra Fundació proposa que cada ciutadà i ciutadana disposi gratuïtament i des del seu naixement de 40 litres d'aigua diaris necessaris per a la vida. Hem fet estudis per a aquesta proposta i la posem a disposició de totes les col·lectivitats que hi estiguin interessades.

“Estem davant una catàstrofe de grans proporcions, però que encara és silenciosa i a la qual no tots han prestat prou atenció; un quart de la població mundial, és a dir, més de mil milions de persones, no tenen accés a l'aigua potable. Cap a l'any 2025, dos terços de la humanitat estaran en aquesta mateixa situació; hem de reconèixer que una gran part de la població mundial ja no té accés a l'aigua potable, fins i tot a la mateixa Europa. Ens trobem, doncs, davant un veritable crim, i per això el treball pel dret a l'aigua i els drets d'accés a l'aigua potable són una prioritat”.

Aquesta preocupació fa que l'any 1998 Danielle Miterrand firmi el “Contracte Mundial de l'Aigua” juntament amb Mario Soares, Ricardo Pettrella, Vandahna Shiva i altres activistes, donant inici al seu compromís per l'accés a l'aigua com un dret humà fonamental. (...)

Bolívia

En aquests anys es comencen a gestar també a Bolívia els diferents processos de defensa de l'aigua i en contra de la seva mercantilització: les organitzacions de regants, les organitzacions indígenes i camperoles de l'altiplà Sud, de Cochabamba, que, com a part d'aquest fenomen mundial de rebel·lia a un model imposat, comencen a assenyalar les injustícies i les amenaces que representen al món els mercaders de l'aigua. El cas de Cochabamba es converteix en un símbol de la resistència dels pobles a la privatització de l'aigua i permet una articulació d'activistes del Nord i del Sud.

Aquesta iniciativa la porta a tenir socis i aliats a tot arreu del món, evidenciant que aquestes persones lluitadores, homes i dones a tot el món, constitueixen una força social que alimenta una mateixa aspiració, la de construir un món diferent, just, solidari i respectuós amb la naturalesa.

(...)

“No he vingut a fer polèmica amb una empresa privada. El que m'interessa és donar suport a les organitzacions socials que han lluitat en aquest país per la defensa de l'aigua i dels sistemes públics, donar suport a les seves justes reivindicacions i als seus esforços per tornar l'aigua a mans del poble i de la gestió pública”, ens diu Danielle.

(...)

INFO 5

Font: http://www.citizen.org/cmep/Water/cmep_Water/reports/bolivia/articulos.cfm?ID=9208

Adaptació i traducció del text

Fiascos: Cochabamba, Bolívia

L'abril de l'any 2000, després de set dies de desobediència civil i protesta aïrada als carrers, van forçar el president de Bolívia a acabar el contracte de la privatització de l'aigua concedit a Aguas del Tunari, subsidiària de la corporació gegant de Bechtel. El govern bolivià havia concedit un contracte 40 anys a Aguas del Tunari l'any 1999. Però els termes eren tan draconians que al cap de pocs mesos la regió sencera es va alçar i els va fer fora.

Les tarifes d'aigua van augmentar immediatament –entre el 100% i el 200 % en alguns casos. Va ser un cop dur per als pagesos petits i per a la gent. En un país on el salari mínim és de 100 dòlars al mes, moltes famílies pagaven factures d'aigua de 20 dòlars o més. Incapaçes de sobreviure sota la càrrega dels nous preus de l'aigua, els ciutadans van començar una campanya per expulsar la companyia privada de l'aigua.

El gener del 2000, una vaga general de quatre dies contra les pujades de preu de l'aigua, organitzades per una coalició de líders de la comunitat, del treball i dels drets humans, van sortir al carrer i van provocar una aturada total. La vaga va culminar al març a la plaça central de la ciutat, on els líders de la protesta i els funcionaris de la ciutat negociaven. Aviat es va veure que les negociacions no anaven enlloc. El febrer, el govern bolivià va enviar mil soldats i els oficials de policia de Cochabamba, van prohibir i il·legalitzar les manifestacions i van fer una presa de possessió militar de la ciutat. Durant les protestes, les vagues i les marxades, hi va haver 175 ferits, dos joves es van quedar cecs i va haver-hi un mort. Finalment, els oficials del govern van prometre una revisió del contracte de la companyia de l'aigua. Però els líders del moviment van sostenir ràpidament que la seva demanda era fer acabar el contracte amb la companyia. Les protestes van continuar, i a l'abril el govern finalment va acordar acabar el contracte.

La privatització de l'aigua era un de les últimes recomanacions del Banc Mundial per vendre les empreses públiques bolivianes als inversors estrangers; línies aèries, el sistema ferroviari i la companyia d'electricitat. Els països endeutats com Bolívia rarament rebutgen el consell del Banc Mundial i de l'FMI perquè no volen arriscar-se que en el futur se'ls neguin préstecs i ajuda internacional.

Mentrestant, la privatització és una manera efectiva de tenir diners. Uns diners que el govern es gasta per als deutes a l'FMI, al Banc Mundial i als altres creditors estrangers. (...)

INFO 6

Font: <http://webs.ono.com/usr014/jomros/De%20la%20guerra%20del%20agua%20a%20la%20del%20gas.htm>

CANVI DE GOVERN A BOLÍVIA

De la guerra de l'aigua a la del gas

La lluita dels indígenes pels recursos naturals ha desencadenat diverses revoltes en les últimes dècades a Bolívia

F. RELEA – La Paz
EL PAÍS | Internacional --

Primer va ser l'aigua a Cochabamba, ciutat de 600.000 habitants, amb la serralada dels Andes com a teló de fons. Allà, la població de la nació més pobre de Sud-amèrica es va alçar contra una de les corporacions més poderoses del món i va recuperar un bé bàsic: l'aigua. Ara és el gas, l'últim recurs natural que queda a Bolívia, el nou desencadenant de l'enfrontament, les arrels

del qual són profundes i tenen a veure amb models antagònics de societat i de desenvolupament. Bolívia va ser en els anys vuitanta i noranta un laboratori per als experiments del Fons Monetari Internacional, que recomanava l'ajust de la despesa pública i la privatització d'empreses estatals. L'alumne més gelós en l'aplicació de la recepta va ser Gonzalo Sánchez de Lozada, escollit president per primer cop l'any 1993. En qüestió de dos anys, el seu Govern va vendre les cinc companyies més grans de l'Estat. El petroli, les telecomunicacions, les línies aèries, l'electricitat i els ferrocarrils van ser privatitzats.

Totes aquestes operacions no van servir per millorar les condicions de vida del poble, i *El Goni*, apel·latiu de Sánchez de Lozada, va començar a ser anomenat "*vendepatria*" per molts ciutadans. L'any 1997 el Banc Mundial va posar en el punt de mira de les privatitzacions el sistema d'aigua, i va oferir al Govern condonar 600 milions de dòlars a canvi de la seva privatització. El resultat va ser que la companyia californiana Bechtel va guanyar el contracte per gestionar l'aigua de Cochabamba fins l'any 2039, en un concurs amb només un participant.

El preu de l'aigua es va posar pels núvols, cosa que va generar àmplies protestes de treballadors i pagesos. Les vagues i les manifestacions van deixar la ciutat aïllada, fins al punt que el Govern va signar un acord per revisar les tarifes. Les protestes es van reprendre quan no es va respectar el compromís i es van intensificar amb l'arribada del Govern d'Hugo Bánzer, exdictador militar als anys setanta. La dimensió de la protesta va ser tal que al principi de l'any 2000 Bechtel se'n va anar de Bolívia, el contracte de l'aigua va quedar cancel·lat i es va instal·lar una nova companyia d'aigua sota control públic.

Al departament de Cochabamba es va forjar un líder dels productors de fulla de coca anomenat Evo Morales, indi aimara, que va fundar el Movimiento al Socialismo (MAS).(...)

INFO 7

Font: <http://www.ezln.org/revistachiapas/No14/ch14herbas.html>

Extracte d'entrevista d'Ana Esther Ceceña amb Gabriel Herbas *

La guerra de l'aigua a Cochabamba

Com a part de les polítiques privatitzadores impulsades pel Banc Mundial per a l'Amèrica Llatina, el 1999 el Govern bolivià decideix concedir a una empresa transnacional, la Bechtel (Aguas del Tunari com es deia a Bolívia), la facultat de gestionar i distribuir tota l'aigua de la ciutat de Cochabamba i voltants. Això va ser considerat per la població com un atropellament: el contracte va ser gairebé clandestí (amb una clàusula de confidencialitat); violentava les formes tradicionals establertes per a la distribució del recurs; incrementava les tarifes per fer pesar sobre la població les inversions de modernització del sistema, ja que l'empresa només se'n feia càrrec sense aportar-hi ni un sol peso, i expropiava de fet els pous que alimentaven la xarxa privada o comunitària. Un grup d'ambientalistes, advocats, economistes i altres professionals vinculats amb els temes de l'aigua s'adonen de l'existència d'aquest contracte i comencen una cerca per conèixer-lo, primer, i per estudiar-lo i refutar-lo, després. Entre ells hi havia Gabriel Herbas, economista membre del Foro Cochabambino del Medio Ambiente (...).

Després de l'abril de l'any 2000, en què la tota ciutat s'alça en contra de la privatització de l'aigua i decideix, en consell obert, mantenir presa Cochabamba fins que s'elimini la llei, s'inicia un procés de construcció d'utopies amb la confluència de sectors rurals i urbans, indígenes i pagesos, treballadors fabrils i desocupats i fins i tot nens del carrer, que no sembla tenir fre, com ho demostra d'alguna manera l'última campanya electoral del 2002.

(...) Però, més enllà del propi recurs, el que interessa especialment en el cas de Cochabamba és la manera com els diferents sectors de la població es van poder articular mitjançant formes

organitzatives noves, ètiques, horitzontals i molt respectuoses de les diferències entre ells. L'autoritat moral de la Coordinadora per la Defensa de l'Aigua i de la Vida, que es conserva fins avui, se sustenta en la transparència, en l'honestedat i en la coherència dels seus integrants i portaveus.

Aparentment, la lluita per l'aigua a Cochabamba és l'obertura d'un camí de grans horitzons. Perquè nosaltres "ja no tenim el temps necessari per esperar cinc-cents anys més", ens diu Gabriel Herbas. Per això han començat a caminar.

INFO 8.

Vista d'àliga. Corredors hídrics i infraestructures. Ampliació

Extractes de l'article de , IIRSA i l'ecologia política de l'aigua sud-americana

Font: <http://www.ecoportel.net/content/view/full/32258>

(...) Les reserves estratègiques d'aigua sud-americanes i l'IIRSA

A l'Amèrica del Sud la riquesa natural és al·lucinant. És la primera reserva biòtica terrestre del planeta i la segona marina; emmagatzema prop del 25% de l'aigua fresca mundial, a més de comptar amb abundants dipòsits de petroli a Veneçuela (prop del 70% de les reserves hemisfèriques), de gas al Perú i a Bolívia, o de diferents minerals a tota la regió; entre altres exemples.

Com s'ha apuntat, els eixos hídrics més importants són els afluents dels rius Plata/Paraná/Paraguai-Guaporé; l'Amazones/Putumayo, i el riu Negre-Orinoco. Així mateix, entre altres reserves d'aigua superficial d'importància considerable i que és pertinent esmentar, hi ha les que es localitzen a la Patagònia, entre el riu Mayo i el riu Gallegos. A aquestes reserves s'hi sumen els immensos dipòsits subterranis del líquid que conformen el que es coneix com l'aqüífer Guaraní, per esmentar el més important de la regió i el que es reconeix com l'aqüífer més gran del món, amb una extensió del voltant d'1.190.000 km² (superfície més gran que les d'Espanya, França i Portugal junts). El reservori d'aigua abraça una superfície, al Brasil, d'aproximadament 850 mil km² (el 9,9% del territori), a l'Argentina 225 mil km² (el 7,8%), al Paraguai 70 mil km² (el 17,2%), i a l'Uruguai 45 mil km² (el 25,5%).

Com es pot imaginar, la seva importància és vital per a la sèrie de corredors de desenvolupament que s'hi vol consolidar (Mapa 2).

(...) l'aigua (...) la tendència del líquid a transformar-se de manera creixent en un recurs estratègic de múltiples usos i per tant de múltiples modalitats d'explotació de plusvàlua. (...) Sud-amèrica, una regió que concentra més de la cinquena part de les reserves d'aigua dolça del món i que apunta a integrar, sense considerar seriosament i detingudament els impactes ecològics i socials, un seguit d'esquemes de "corredors hídrics" com a contrapart als corredors de desenvolupament proposats oficialment des del projecte d'Integració de la Infraestructura Regional de Sud-amèrica (IIRSA)

Els corredors (i els seus respectius corredors d'infraestructura) en els darrers segles han demostrat ser la figura més eficient –en termes capitalistes– per a l'ocupació territorial (reordenament territorial), per al transport i el comerç de mercaderies per terra i aigua, per al desenvolupament de la indústria i de l'agricultura de gran escala, per a l'estímul de zones de turisme d'inspiració multinacional, etcètera. És per això que els corredors s'han de veure com a rutes de desenvolupament estratègiques de diversos quilòmetres d'amplada en els quals s'emplacen zones de producció intensiva, d'extracció de recursos naturals, de mitjans de comunicació, d'emplaçaments urbans, entre altres factors.

A *grosso modo*, la composició nodal d'un corredor consisteix en: 1) Mitjans de transport per moure les matèries primeres i les mercaderies (ports marítims –per exemple al costat de l'Atlàntic i del Pacífic– i altres mitjans que varien segons ho permeti la composició territorial: canals d'aigua, ferrocarrils d'alta velocitat, carreteres, etcètera); 2) Energia per fer funcionals els corredors, i sobretot per moure els sistemes de producció: petroli, gas i electricitat (plantes nuclears, termoelèctriques/geotèrmiques, hidroelèctriques, xarxa i interconnexió elèctrica,

gasoductes/oleoductes, etcètera.); 3) Aigua per a activitats productives (preses, transvasaments, aqüeductes, sistemes de bombatge, distribució i tractament, etcètera –cal incloure-hi la generació d'hidroelectricitat) (3) ; i 4) Telecomunicacions que integrin la regió en temps real, tant cap endins del corredor, com amb altres corredors i en general amb l'exterior (fibra òptica i emplaçament de centres de comunicació amb tecnologia de punta).

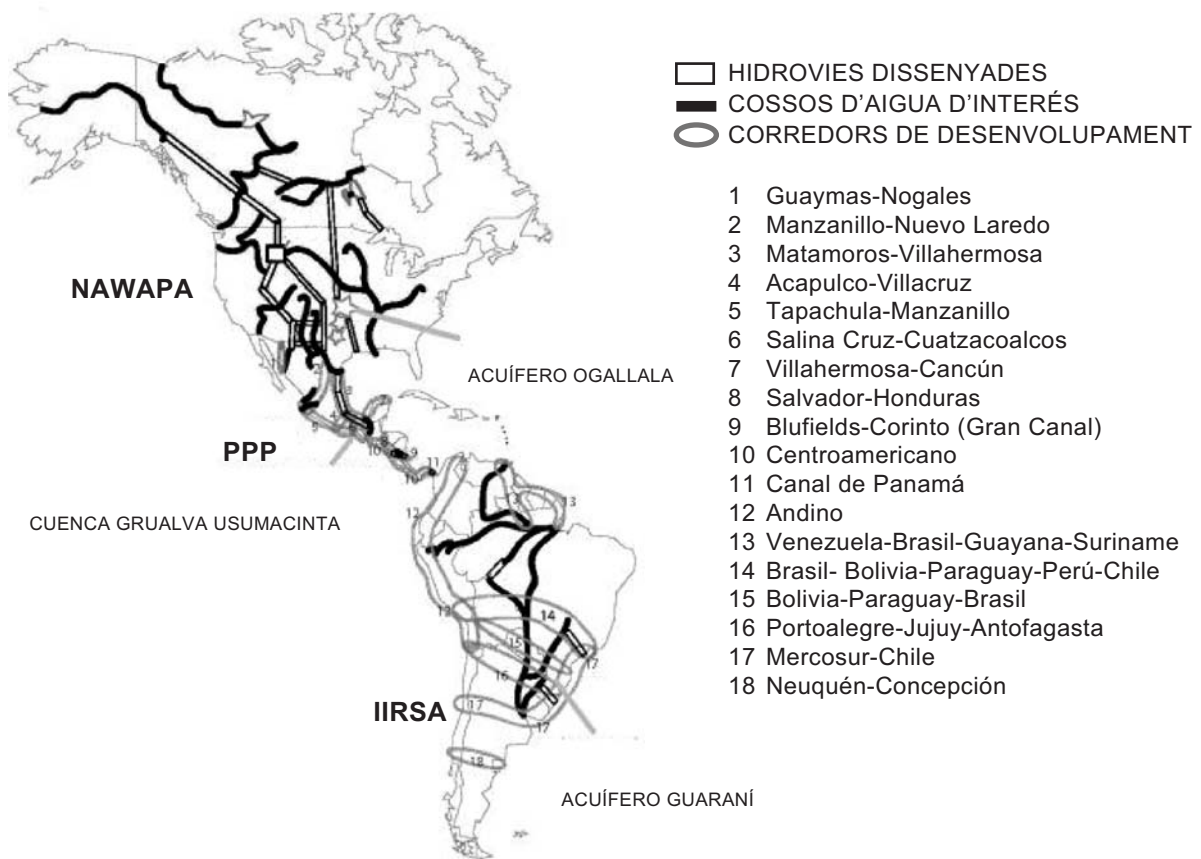
(...)

Si s'escau, la implementació és progressiva i no sempre es presenta com un "paquet", sinó com un seguit projectes aïllats de diverses dimensions.

(...)

Escenaris de corredors de desenvolupament i els seus corredors hídrics a l'Amèrica llatina

Mapa 1 - Mega projectes hídrics i corredors de desenvolupament

A Amèrica, hi ha tres regions d'escenaris i megaprojectes hídrics que es poden identificar i que responen a l'emplaçament de corredors (vegeu el Mapa 1). Al nord del riu Bravo, sobresurten els corredors de l'est dels EUA –totalment vinculats al Mississipí– i els d'algunes regions de l'oest d'aquest país (particularment Califòrnia). Per satisfer les demandes d'aigua dels corredors esmentats, a més de les d'altres ubicats al sud del Canadà i al nord de Mèxic, des de mitjan segle XX s'ha dissenyat el North American Water and Power Plan (NAWAPA) (5). El seu retorn potencial davant una crisi aguda d'aigua als EUA no és res descartable (6). A Mèxic i a l'Amèrica Central, fa temps que s'impulsa insistentment el desenvolupament de múltiples corredors (set a Mèxic segons el Programa Nacional de Desenvolupament Urbà 1995-2000 (7)). L'última versió és l'anomenat Plan Puebla Panamá (PPP), que té com a contrapart hídrica el que he qualificat en una altra ocasió com Escenari Aquàrium i que té com a cor el sistema hidroelèctric de la conca de l'Usumacinta (Mèxic - Guatemala) (8). Per últim, el context sud-americà és modelat pels set corredors terrestres i dos d'hidroviés que conformen el sistema d'Integració de la Infraestructura

Regional de Sud-amèrica (IIRSA). Els moviments d'aigua se centren en especial en els afluents dels rius Plata/Paraná/Paraguay-Guaporé (on s'ubica un corredor d'hidroviés que va de sud a nord); l'Amazonas/Putumayo; i el riu Negre-Orinoco (aquests dos últims conformen un corredor d'est a oest connectant Macapa i Belem a l'Atlàntic, amb Saramerisa/Yurimaguas al Perú i amb Puerto El Carmen a l'Equador, tots amb connexions terrestres al Pacífic). A més a més, el focus d'atenció és el potencial que té l'aqüífer Guaraní, la reserva d'aigua fresca subterrània més gran del món i que es perfila com el pivot hídric de la regió productiva "forta" del Mercosur. Vegem doncs el cas particular de Sud-amèrica, els seus plans de megaprojectes hídrics i la seva connexió amb els corredors dissenyats per a aquesta regió.

INFO 9.

De l'escriptor Eduardo Galeano. Una crítica sarcàstica de la situació a Cochabamba.

L'aigua. Els amos de l'aigua

Al principi dels temps, la formiga no tenia una cintura fineta.

Ho diu el Gènesi, segons la versió que va de boca en boca a la costa colombiana del Pacífic: la formiga era rodona i estava tota plena d'aigua.

Però Déu s'havia oblidat de mullar el món. Quan es va adonar de la seva distracció, li va demanar ajuda. I la formiga s'hi va negar.

Llavors, els dits de Déu li van esclafar la panxa.

I així van néixer els set mars i tots els rius.

Els amos de l'aigua.

Hi ha empreses que són com aquesta formiga, però molt més grans.

A final del segle XX, la guerra de l'aigua va esclatar a Cochabamba.

Quan l'empresa nord-americana Bechtel va triplicar la tarifa d'un dia per l'altre, les comunitats indígenes van marxar des de les valls i van bloquejar Cochabamba, i també la ciutat es va rebel·lar i es van aixecar barricades i van cremar les factures de l'aigua, en una gran foguera, a la Plaza de Armas.

El Govern de Bolívia va contestar amb trets, com és habitual. Hi va haver estat de setge, morts i presos, però la revolta del poble va continuar, imparable, dia rere dia, nit rere nit, durant dos mesos, fins que en l'envestida final els habitants de Cochabamba van desprivatitzar l'aigua i van recuperar el reg dels seus cossos i dels seus sembrats.

A la ciutat de La Paz, en canvi, les protestes no van impedir que l'empresa francesa Suez

s'apropriés l'aigua. La tarifa va pujar pels núvols, i gairebé ningú no va poder pagar la factura.

Com deu ser, es van preguntar els experts europeus i els governants nacionals. Era clar: a causa de l'endarreriment cultural. Els bolivians pobres, que són gairebé tots, ignoren que s'han de banyar un cop al dia, com és costum a Europa des de fa quinze minuts, i també ignoren que han de rentar el cotxe que no tenen.